

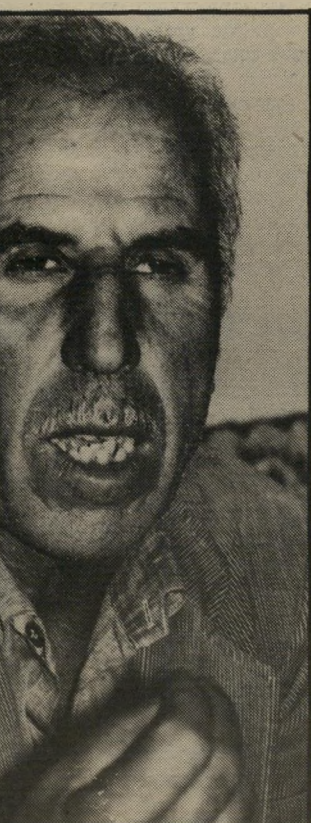

מאהר יונס (מימין)
וכרים יונס
(משמאל) נעצרו
שנתיים אחרי
שנרצח חייל
בכביש. הם נחקרו
עד שהודו - ואחרי
מישפט שנמשך
כמעט שנה
בסודי-סודות נדונו
למוות בתלייה

תלייה - בדרתיים סגורות

ודאד יונס בת ה-48, אמו של מאהר. הביעה טיחונה: „אני לא חושבת שזה יקרה. עוד לא קרה על ארמה זו שאורח ישראלי ייתלה על-ידי יהודים. אני בטוחה שזה לא יתבצע. בני חף-מפשע. רק בגלל הלחצים שהופעלו נגדו הוא חתם על ההודאה באשמה. אני מאמינה שבכל זאת מדינת-ישראל היא מדינה הומאנית, והיא תמשיך להשאר כזו.“

אביו של כרים פיטורין

המוות יבוא כמעט מייד. חבל-התלייה ייכרך סביב צווארם של שני אזרחי-ישראל, התליין-המתנדב יפעיל את המנגנון הפותח את דלתות-הברזל הקבועות בריצפה, והן קורבנות ישתלשלו לקומה שמתחתם. ברגע הנפילה תישכר מיפרקתם של הגרונים.

מייד אחרי-כך יודיע רוב-רצפה ל" כי מאהר יונס, בן 24, מהכפר ערה וכרים יונס, בן 25, מהכפר ערערה הוצאו להורג לפי גזרי-הדין של בית-הדין-השופט הצבאי. ברגע האחרון לפני ביצוע העונש רחה הרמטכ"ל, משה לוי, את בקשת התנינה של השניים.

דימוני? בלתי-אפשרי? אם כימים הקרובים יתרחש בישראל פיגוע המוני, שיעורר אווירה של ליניץ' ציבורי, ייתכן שהרמטכ"ל לא יעמוד בלחץ ויאלץ לאשר את ביצוע גזר-המוות, שהטיל שופט צבאי על שני הגרונים.

תהיה זו הפעם הראשונה שאורחים ישראליים יוצאו להורג על-פי החלטת בית-דין.

השניים נדונו לתלייה באשמה שרצחו בסוף 1980 את החייל אברהם כרומברג, שנאסף במכוניתם כטרמפיסט. מאהר, כך קבע בית-הדין הצבאי, ירה בחייל, והשניים הטילו אותו לצד הדרך כשהוא פצוע אנוש.

שנתיים אחרי הרצח נעצרו השניים והואשמו כי התגייסו לפת"ח — אחרי-כך נטען כי השתייכו דווקא לקבוצתו של אברנידאל, האויב מס' 1 של יאסר ערפאת — וכי החזיקו ללא רשות בכלי-נשק ורצחו את כרומברג.

„המדינה תתלה

את אחינו?“

השבוע, בכפר ערה, אמרה אמנה הגייורסוף בת ה-95, סבתו של מאהר יונס: „אתם היהודים צריכים לדעת, שמי שמבקש לקבל כבוד וחס אנושי, צריך לדעת שיקבל מהצד השני בריוק מה שהוא מעניק בעצמו.“

„אני זוכרת שבי-1948, פה במקום שבו נמצא בית-המישפחה שלנו, היתה התחנה האחרונה להענקת עזרה וסיוע ליהודים שנסעו לעמק. אנו הגנו עליהם משורדים שהמתינו בדרכים ומאוייכים, ועכשיו אדם מתכוננים להוציא להורג אחד מבנינו. האם תתלו את בנו?“

עונש מוות - למי?

משלושה שופטים, שאחד מהם הוא קצין שררגתו היא לפחות רב-סרן. התקנות אינן דורשות כי יהיה מי שפטרן. אולם המינהג הוא למנות לתפקיד זה מי שפטרן מסוג-הקבע.

בית-הדין-השופט כזה קיים בלוד, והוא מוסמך לרונן מי שעבר עבירות מסוג זה במדינת-ישראל. שופטיו מתמנים על-ידי הרמטכ"ל, לפי המלצתו של הפרקליט הצבאי הראשי. כלומר, מי שממנה את התובע הוא גם זה שממנה את השופט.

כבר בשנת 1965 הוציא בית-הדין-השופט כזה עונש-מוות על המסתנן מהמורד באכר חיג'אזי, למרות שהתובע הצבאי באותו מישפט, יעקב קדמי (היום שופט מחוזי), לא ביקש כלל עונש כזה.

היו מסתננים אחרים שנדונו אחרי חיג'אזי לעונש-מוות על-ידי בית-הדין-השופט הזה, אולם איש מהם לא הוצא להורג מעולם. תמיד המתיק הרמטכ"ל את עונש-המוות והעמידו על מאסר-עולם. אחד מפיסקי-הדין האלה ניתן על-ידי השופט הצבאי יהושע בן-ציון, שהורשע לאחר-מכן בגניבה הגדולה ביותר בתולדות המדינה.

עד שנת 1963 לא היה כלל עירעור על פסקי-דין של בית-הדין-השופט זה, ולא היתה קיימת כלל ערכאת עירעור. אולם בשנת 1963 נוסף פרק שלם בחוק השיפוט הצבאי, שנתן זכות עירעור על פסקי-דין של בית-הדין-השופט האלה. בית-הדין הצבאי לעירעורים, למרות שהוא שייד למערכת שיפוטית שונה לגמרי, הפך ערכאת עירעור גם עבור בית-הדין-השופט הצבאי. אחרי שנת 1967 חוקק כל מושל צבאי באזור, כשטחים הכבושים, צו בדבר הוראות ביטחון, כשהוא בעצם מעתיק את תקנות-ההגנה המנדאטוריות. חוקמו בבית-הדין-השופט כאלה בגדה המערבית, והם מוסמכים לשפוט עבריינים שביצעו את העבירות האלה בתחומם.

בשנת 1968 זימן הגורל העיור את עורך-הדין יצחק ברא"ז (היום שופט-שלום) וקצינות-החנינים בעל השכלה מי שפטיית, השניים יחדיו גזרו עונש-מוות על ארבעה אנשים, למרות שגם במיקרה זה לא רשח התובע כלל עונש-מוות. אשמתם של הנידונים היתה כי רצחו כמה ערבים בגדה, שנחשדו בשיתוף-פעולה עם השליטנות הישראליות.

עונש-המוות שהוצא בשבוע שעבר על-ידי בית-הדין-השופט בלוד על שני אזרחים ישראליים הוא אומנם הראשון מסוגו, אבל זהו מיקרה בלבד. מכיוון שבמערכת זו קיימים מימים ימימה גם הסמכות לגזור מוות וגם שופטים רצחניים, רק די המיקרה היא שעד כה נגזרו עונש-מוות לאזרחים זרים בלבד.

אילנה אלון

תקנות-ההגנה — שעת-חירום, הקובעות לעונש-מוות כאחר מעושהיה, הוטלו מלכתחילה על אזרחי פלשתינה-א"י. תקנות אלה הוצאו על-ידי השלטון המנדטורי, עם סיום מלחמת העולם השנייה, בשנת 1943. מטרתן היתה לרכא את המחתרות היהודיות שהגבירו את פעולותיהן, וגרמו נזקים חמורים לשלטון הבריטי.

לשם כך נחקקו תקנות-ההגנה לשעת-חירום. שיצרו מערכת שיפוט חדשה, המורכבת מאנשי-צבא. יעודה של מערכת חדשה זו היה במפורש לשפוט אזרחים שעזרו למחתרות בכביצוע פעולות חבלניות שונות נגד השלטונות.

היה כמעט ברור, כי מדינת-ישראל תבטל מייד עם הקמתה את מערכת השיפוט הזו ואת חוקיה הדראקוניים. אולם, למרכיב הפלא, הרבר לא נעשה. למרות ששרה-מישפטים במדינת-ישראל, יעקב שמשון שפירא, אמר בעת חקיקת התקנות — בהיותו עדיין עורך-דין — כי תקנות אלה עולות בחומרתן על חוקי גרמניה הנאצית, נתחו התקנות שדירות וקיימות במדינת-ישראל.

תלייה

בגלל רישיון

רק ב-1980 בוטלו שתיים מתקנות אלה: התקנה שהתירה מעצרים מינהליים לתקופות בלתי-מוגבלות (תקנה 111), והתקנה שהתירה הוצאת צווי-גירוש נגד אזרחי המדינה (תקנה 112).

כשתי תקנות אלה נעשה שימוש רב במשך השנים, ואזרחים רבים נעצרו והוגלו בעזרתן. המכשיר, שהיה המצאת השלטון הבריטי נגד תנועות המרי היהודיות, הפך מכשיר נוח מאוד בידי מדינת-ישראל, במלחמתה נגד תנועות המרי של הפלסטינים.

תקנה 53 קבעה עונש-מוות לכל מי שירה למקום שבו נמצאים אנשים, מי שהטיל רימון או הפעיל חומר-נפץ במקום כזה. אפילו מי שגרם נזק לרכוש או נשא נשק כלי רישיון, צפוי לעונש-מוות. תקנה זו לא בוטלה, ונשארה בתוקף עד היום.

תקנה 15 מחלק ב' בתקנות-ההגנה מורה, כי בבית-הדין-השופט הצבאיים, השופטים על-פי תקנות אלה, יש שיפוט על כל אדם שעבר עבירה כזו במדינת-ישראל, ואומנם, הרבה אזרחים ישראליים שנתפסו במעשי-חבלה או בניסיונות פיגוע אחרים נדונו על-פי התקנות בבית-הדין-השופט הצבאיים.

למרבית המול, לא נדון עד היום איש מהם למוות, למרות שהיתה סמכות כזו לבית-הדין-השופט. בבית-הדין-השופט האלה מורכבים לפי התקנות